

Горячківська Д.А.

студентка 1 курсу магістратури,
7 групи Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЖЕРТВА» В СУЧАСНІЙ ВІКТИМОЛОГІЇ

Анотація. У тезах розглянуто кримінально-віктимологічний підхід до розуміння поняття «жертва» та його змісту.

Ключові слова: віктимологія, жертва, потерпілий.

Аннотация. В тезисах рассмотрен уголовно-виктимологический подход к пониманию понятия «жертва» и его содержания.

Ключевые слова: виктимологія, жертва, потерпевший.

Annotation. In theses examined the criminal-victimological approach to understanding the concept of «victim» and its contents is considered.

Keywords: victimology, the victim, the victim in criminal proceedings.

У відповідності зі ст. 55 Кримінально-процесуального кодексу України (надалі – КПК України) потерпілим у кримінальному провадженні може бути визнана фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної,

фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди (об'єктивний критерій). Водночас, у ч. 2 ст. 55 КПК України визначено ще й суб'єктивний критерій, до якого слід віднести момент виникнення прав та обов'язків потерпілого, який законодавець пов'язує із моментом подання заяви про вчинення щодо особи кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого. Отже, процесуальне поняття потерпілого складається із об'єктивного (змісту) і суб'єктивного (форми) критеріїв.

Поняття потерпілого, а точніше – жертви, у кримінологічній віктимології ґрунтується безпосередньо на об'єктивному критерії і пов'язане із наявністю шкоди, заподіяної злочинном. Якщо особа, яка безпосередньо постраждала від злочину (тобто реальна «жертва»), не визнана потерпілим, вона, незалежно від цього, є такою. Процесуальне рішення в даному випадку відіграє формальне значення та не може заперечувати факту заподіяння шкоди [1; 2, с.47]. Таким чином, віктимологічне та кримінально-процесуальне поняття потерпілого не збігаються. Вони близькі за своїм змістом, але відображають різні аспекти феномену «жертви».

Відповідно до ст.1 Рамкового рішення Ради Європи від 15 березня 2001 року «Про положення потерпілого в кримінальному процесі», під поняттям «потерпілий» (victim) слід розуміти фізичну особу, якій завдано шкоду, в тому числі фізичну чи душевну травму, емоційні страждання або економічні втрати, безпосередньо викликані діями або бездіяльністю, які порушують кримінальне право. Дане поняття було доповнено у Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи № R (2006) 8 від 14 червня 2006 року «Щодо надання допомоги потерпілим від злочинів» положенням про можливість, у деяких випадках, визнання жертвою кримінального правопорушення близьких родичів або утриманців безпосередньої жертви.

За підтримки приватної організації «Португальська Асоціація Допомоги Жертвам від кримінальних правопорушень» у країнах Європейського Союзу було проведено дослідження та аналіз законодавства на предмет того, кого слід вважати жертвою кримінальних правопорушень (батьків, дітей, інших членів сім'ї, одностатевих партнерів або осіб, що повідомили про правопорушення). Результатами цього дослідження було констатовано відсутність єдиного підходу розуміння поняття «жертви» серед країн-учасників Європейського Союзу.

У своїй монографії О.В. Туляков зазначає, що з кримінологічної точки зору, в коло осіб, що відносяться до жертв злочинів, слід було б також включити не тільки суб'єктів, яким було безпосередньо заподіяно шкоду злочином, а й тих, чие законне благо було поставлено під загрозу злочином (або замахом на нього) – так званих рикошетних жертв [3, с. 113].

Таким чином, у кримінологічній віктимології жертвою злочину слід вважати як фізичних осіб, яким безпосередньо було заподіяно шкоду злочином, так і членів сім'ї, близьких осіб, родичів, утриманців первинних жертв.

Список використаних джерел:

1. Головін Б. М. Віктимність як основна категорія віктимології. *Журнал східноєвропейського права*. 2015. № 20. С. 6–13. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/10/golovkin_20.pdf. (дата звернення: 10.11.2019)

2. Пивоваров В. В. До визначення поняття «жертва» в сучасній віктимології. *Карпатський правничий часопис*. 2015. Вип. 10. С. 45-48.
3. Туляков В.А. Виктимология (социальные и криминологические проблемы). Одеса: Юридична література, 2000. 336 с.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Пивоваров В.В.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Кафедра кримінології та кримінально-виконавчого права

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції
з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2019

Редакційна колегія:
д-р юрид. наук, проф. А. П. Гетьман;
д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
зав. лабораторії Ю. Г. Бойко

Протидія організованій злочинності і корупції : матеріали XIX Все-
П83 укр. наук. конф. з кримінології для студентів, аспірантів та молодих
вчених (м. Харків, 2 груд. 2019 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Го-
ловкіна. – Харків : Право, 2019. – 232 с.

ISBN 978-966-937-837-8

ISBN 978-966-937-837-8

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2019
© НДІ вивчення проблем злочинності іме-
ні академіка В. В. Сташиса Національної
академії правових наук України, 2019
© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

Наукове видання

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

*Матеріали друкуються в авторській науковій
та літературній редакції*

Відповідальний за випуск *Б. М. Головін*

Оригінал-макет виготовлено на кафедрі кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77, ауд. 89)

Підписано до друку з оригінал-макета 28.11.2019.
Формат 60×84 $\frac{1}{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 16,92. Ум. друк. арк. 13,49. Вид. № 2348.
Тираж 60 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Дуюнова Т. В.
Тел. (057) 717-28-80